

ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Egész évre. . . . 6 kor.
 Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
 1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
 Városháza, földszint 8. szám.
 Ide kerüljék a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
 Városi könyvtár-udvarháza
 Irodája. Ide küldendők az elő-
 fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

Gazdasági életünk pangása.

A tavasz derekán a gazdaközönség a leg-
 szebb reménnyel nézett a termés felé. A remé-
 nyeket azonban az immár majdnem három hó-
 napos folytonos esőzés javarészen tönkre tette.
 Junius eleje óta majdnem mindennap hull az
 eső, a keresztet áznak, ahol pedig már elcsépel-
 tek, ott is szomorúak a gazdák, mert a szem
 nem fejlődött és nem ért be oly tökéletesen,
 mint kedvező időjárás közepette. Szűkös lesz
 az idén a mesterséges takarmány is, mert nagy-
 része megrothadt, megfeketedett a folytonos eső-
 ben. Nincs kilátás jó szőlő termésre sem, mert
 a szőlő nélkülni kénytelen a nyári nap me-
 legét és ami érik is, a sok esőtől kipattan és
 elrothad.

Egyszóval nehéz időnek néz elébe a gazda-
 közönség. Vállal nyomja az adó, a közterhek
 folytonos emelkedése, a napszámok magassága,
 az elemi csapások kalászos és egyéb vetemé-
 nyekben, szőlőben, gyümölcsben stb. Nem csoda
 tehát, ha a gazdaközönség, mely évről-évre
 meddőnek látja munkáját, alig tud remélni egy
 jobb jövőben s ha szeret tetheti, igyekszik meg-
 szabadulni a gazdálkodástól.

Növeli a gazdaközönség aggodalmát az álta-
 lános pénzhiány, vagy jobban mondva a forgó
 tőke megszerzésének nagy nehézsége. A bankok
 és pénzügyintézetek csak a legnagyobb óvatosság
 mellett adnak pénzt és ezt is csak magas, majd-
 nem elviselhetetlen kamattal mellett. A gazda-
 közönség nagyrésze a forgó tőke hiányában
 kénytelen jószágait és a szemes életet olcsó áron
 eladni, ugyszólván elvesztegetni. Hitele meg lévén
 szorítva, nem csoda, ha az általános gazdasági
 pangás közepette csak a legnagyobb erőfeszítés-
 sel tudja gazdasági üzemét folytatni és fen-
 tartani.

Eközben sokat irnak a lapok a közgazda-
 sági élet válságos helyzetéről, a drágaság okairól,
 azonban sehol sem találunk kezdeményező lépést
 ezek mérsekléséről vagy megszüntetéséről. El-
 méleti viták folynak országszerte, gyakorlati esz-
 méket azonban alig hallunk, sőt ezen bajoknak
 forrását sem tudjuk egészen biztosan. Egyesek,
 akik közel állanak a nagy bankokhoz, azt mond-
 ják, hogy van pénz bőven, de azt szoros zár
 alatt őrzik és csakis a legnagyobb biztosíték mel-
 lett bocsátják a hitelt keresők rendelkezésére. És
 valóban a pénzügyintézetek új kölcsönöket nem igen
 folyósítanak, ellenben a künnlevő követeléseket
 vissziggórral hajtják be. Előbb 30—40 százalékot
 kell törleszteni, másodszeri lejáratnál pedig az
 egészet. Nem csoda tehát, ha a kisebb és job-
 bára kölcsönökkel dolgozó közönség összeroppan
 a gyors visszafizetés terhe alatt. Egymásután
 olvasuk a fizetéseképtelenségről, csődökről szóló
 híreket és a legjobb és legszolidabb cégek felett
 is Damokles kardja gyanánt függ az összeomlás
 lehetősége. Gazdasági viszonyaink szomorú álla-
 potát igazolja az is, hogy a hivatalos és nem
 hivatalos lapok hasábjai telve vannak árverési
 hirdetésekkel.

Meddig fog tartani ez a veszedelmes álla-
 pot, ki tudná megmondani. Egyik nap olvasunk
 ugyan valami biztatót a mindenkit lenyűgöző
 pénzügyviszonyok javulásáról, másnap azonban már
 megjön a cáfolat arról, hogy egyhamar nem
 javul a pénzügyi helyzet. Ilyen viszonyok kö-
 zött talán igazat mondott az a gazda, aki elkese-
 redésében azon nézetének adott kifejezést, hogy
 „ma legboldogabb az az ember, aki mindenét a
 vállán hordja tarisznyájában”.

Valóban válságos időkét élünk. Ráléptünk
 az elszegényedés útjára. Békétlenség mindenfelé.
 A gazdasági élet erősnek és szilárdan alapozott-
 nak hitt várai omlanak össze. Pang a nagy- és

kisipar. Kereskedőink cégtáblája elenyészik vagy nevet cserél. Egy egész élet becsületés törekvései semmisülnek meg. Gazdag emberek pusztulnak el a gazdasági válság közepett. Eljutottunk a lejtő szélére. Vajjon mi ment meg bennünket a teljes bukástól?

A városi politika feladatai.

(Várospolitikai tanulmány.)

Irta: **Dr. Tatay Zoltán**, városi tb. aljegyző.

(Folytatás.)

V. Városi közművek és üzemek.

4. Burkolás.

A városok nagyfontosságú feladatát képezi az utcák és telkek felületének burkolattal ellátása, melyet egyfelől a forgalom megkönnyítése, másfelől a portalanítás és a könnyebb tisztogatásban rejlő nagy közegészségügyi jelentőség elsőrangú szükségletté tesz, továbbá az utcák külső képe is előnyösen változik a jó és szép burkolás által.

A helyes burkolás első feltétele egy *burkolási program* készítése, mely a közszükségletnek, az esztétikai szempontoknak és a város anyagi helyzetének egyaránt szem előtt tartásával készítenendő. A burkolási program a burkolandó uttesteket a rajtuk végbemenő forgalomhoz képest osztályokba sorozza és aszerint állapítja meg a burkolás méreteit és minőségét.

Igen nagyfontosságú a burkolatok *anyagának* megállapítása általában véve négyféle utburkolat használatos u. m.

a) zúzott kőutak (Makadám) alapzattal vagy anélkül;

b) kőutak; terméskövel, vagy kockakövel (gránit, bazalt, trachitkocka és fejkő, keramit) egyes sorokban, halgerinc alakban, vagy egyesben váltakozó keresztközétségekben;

c) aszfaltutak (bitumenek, öntött vagy pörkölt aszfalt, aszfalt makadám, tarmac);

d) faburkolatok (fáköcka, keményfa burkolat). Azonkívül gyalogjáró burkolatnak benton, cementet, téglat, salakot stb. is használnak.

A burkolat anyagának megállapítása kiváló szaktudást és gyakorlatot igényel. Valamely burkolatnem közegészségügyi, forgalmi és pénzügyi szempontból kell bírálót tárgyává tennünk.

Közegészségügyi szempontból legfontosabb kellek a burkolat pormentessége és könnyű tisztíthatósága; e célból az aszfalt burkolatok a legalkalmasabbak.

A forgalmi szempont legfontosab kellekei a rugalmasság, az ellenálló képesség, a zajtalan és csekély surlódású közlekedés biztosítása; e célt

szintén az aszfalt és faburkolatok szolgálják. — Végül a pénzügyi szempont követelménye, hogy a minél kisebb költséggel előállított utak minél hosszabb ideig tartsanak, és hogy fentartási költségek minél kevesebb legyen.

Legolcsóbbak a zúzott kőutak, de a fentartási költségek a legnagyobb; legtartósabbak a kőutak, de előállítási költségek nagy; legköltségesebbek az aszfalt és faburkolatok, de tisztántartásuk a legkötelesebb, és fentartási költségek a legkisebb.

A bitumen anyagokból készített utak a többi burkolatnemek jótulajdonságait mind egyesítik magukban. Előállítási költségek mérsékelt, tartósak, fentartásuk olcsó, tisztogatásuk könnyű, amellet kocsiközlekedésre igen alkalmasak és tetszetősek. Külföldi városok példájára hazánkban is alkalmazni kezdik ezen célszerű burkolatokat.

Azon nagy jelentőségét fogva, melyet a városokban az utcaburkolatoknak tulajdonítani kell, az egyes nemzetek az utóbbi években nemzetközi utügyi kongresszusokat tartanak, melyen a burkolatnemek előnyeit és hátrányait, az utak tisztogatását és öntözését, az utépitő és fentartó munkálatokat, a járművek közlekedését stb. tárgyalják meg s bármely téren elért tapasztalataikat és újabb találmányokat egymással közlik.

Az első nemzetközi utügyi kongresszust 1909-ben Párisban, a másodikat 1910-ben Brüsszelben tartották meg. Utóbbi különösen a városon kívüli és városi utcák építésével és fentartásával, továbbá a forgalom és üzem kérdéseivel foglalkozott.

A városokban levő utak, utcák, terek különböző célokat szolgálnak s ehez képest az uttestek forgalma is lényeges különbséget mutat. Ezen lényeges eltéréshez képest az utburkolat anyagának és az utca keresztzelvényének megállapításánál is lényeges különbséget kell tennünk.

A burkolatok anyagáról és tulajdonságairól már fentebb volt szó. A nagyforgalmu utcákon természetzerűleg erősebb, ellenállóbb és jobban megalapozott burkolat készítenendő, míg kevésbé forgalmas utcákon kevésbé erős burkolat is alkalmazható.

A nagyobb utak, utcák keresztzelvényének megállapításánál gondoskodni kell a mai kor közlekedési igényeinek kielégítéséről, tehát járókelők részére széles gyalogjárókról, fasorokról, kocsitúrló, lovaglótúrló, közutivasut elhelyezéséről stb. Míg a keskenyebb utcák keresztzelvényénél csak gyalog- és kocsitúrló kell gondoskodnunk. — Nagyforgalmu uttesteken igen célszerű kis kiemelkedő burkolat („szigetek“) létesítése, vagyis a burkolatok a kocsituti átjárónál kissé feljebb emelése, hol a gyalog járókelők a forgalom biztonságban lehetnek.

A nagyobb utak átlagos szélessége 16 méter, a kevésbé igénybe vett utcáké 12 méter, de újabb minél szélesebb utcák hasítására törek-szenek.

A burkolás befejezése után további fontos teendő a burkolat tisztántartása és öntözése, melyről részletesen a „Köztisztaság” című fejezetben lesz szó.

A városok burkolásának elhatározása a város közönségének autonóm jogköre, a határozat végrehajtása azonban csak kormányhatóság jóváhagyás után eszközölhető. — A burkolat elkészítése és fentartása tetemes terhet ró a közpénztárra, mely részben az utadobán és kövezetvámiban nyer fedezetet.

Ha a lakosság egy csoportja a meglévő gyalogjárdát jobbminőségű burkolattal akarja ellátni, amennyiben kérelmezők a bekerülési költség felérését viselni hajlandók, a város a jobbminőségű járdakészítése elől nem zárkózik el, mert azon utca lakosságának és a köznek egyaránt érdeke, hogy az illető utca jobbminőségű burkolattal láttassék el.

A magyar városok burkolására vonatkozólag az 1908. évi statisztikai adatok alapján a következőket közlöm:

Kocsiburkolatok:	Terület: m ²	Burkolatának összértéke: K	Évi fenntartás- összértéke: K
Budapest	4.755,852	41.300,567	2.089,675
Aradon	2.803,962	1.951,905	13,052
Pozsonyban	744,472	3.572,894	—
Márosvásárhelyen	34,584	366,152	—
Egerben r.-t. v.	1.450,444	831,758	—
Járdaturkolatok:			
Budapest	1.782,039	8.212,891	35,161
Kolozsváron	418,218	1.038,044	14,300
Temesváron	296,064	1.634,674	1,500
Selmec- és Bélabányán	4,500	22,500	1,000

(Folyt. köv.)

J Kossuth-szobor elhelyezése.

Városszerte hallottuk beszélni, hogy a Kossuth-szobor háttal lesz felállítva a Piac-utcának. És akadtak emberek, akik ezt a képtelen hírt elhívték és ennek a behatása alatt „sulgos ütéletet” mondtak mindazok felett, akiknek csak egy kevés közük is van a szobor felállításához, illetve elhelyezéséhez. A mende-mondára aztán illetékes helyről megjött a cáfolat, hogy a Kossuth-szobor arccal a Piac-utca-ra lesz felállítva, háttal a Nagytemplomnak.

Éretlen tréfának is minősíthetnők a fenti híresztelést vagy pedig roszakaratnak, mely oly tájékozatlanságot tételez fel a Kossuth-szobor bizottságban és Tandsban, amely még Múcsán sem követhetnének be. Nincs is a szokott augusztusi forróság és némelyek agya mégis forrong. Micsoda hírek pattannának ki az ilyen fejekből, ha valóban vérforraló nyár volna? Nem lehetetlen, hogy azt

is elhíthetnék a közönség egyrésztével, hogy a Kossuth-szobor a Fűvészkert-utcába fog nézni és a főalak megfordítva kerül a talapzat tetejére.

El-elhallgatjuk a szobor építését nézegető és magukat művészeti tudással megáldottaknak hitt emberek bírálatát. Egyik azt állítja, hogy közönséges homokkó az egész talapzat, mely egy év múlva szét fog mállani. A másik kicsinynek találja a lépcsőfokos talapzatot, a harmadiknak kicsiny az agyveleje, nem tudja elképzelni, hogy a Kossuth-alak hogyan fér majd el a talapzaton és fél, hogy a mellék alakok le fognak gurulni a lépcsőkről, egyszóval, aki „művészeti” előadásokat akar hallani dolognélküli kontár emberektől, az menjen el boszankodni a készülő Kossuth-szobor környékére és fog hallani annyi felületes, tudatlan és boszantó megjegyzést hogy torkig lesz az éretlen megjegyzésektől. Hogy ezeket hallottuk, nekünk is eszünkbe jutott az Apelles vargája a hozzá intézett mondással: „Ne sutor ultra crepidam”.

Bizák csak ezek a jámborok a szobor elhelyezésének munkáját a szoborbizottságra, majd elvégzi ez a dolgot náluk nélkül is.

Megnyitlik a színház.

(K.) Mezei Béla szinigazgató augusztus 30-án a „Cigánybáró”-ban mutatkozott be társulatával városunk közönségének. Az előadások más évekhez képest korábban kezdődtek, ami a közönségnek kétségkívül igen kellemes, tartunk azonban attól, hogy az igazgató nem fogja megtalálni számítását az egy hónapos előszezonban, mivel a színházlátogatók nagyrésze még üdülni van, másrésze pedig októberre a meleg miatt nem szeret színházba járni. Nem lehetetlen azonban, hogy Mezeinek ez az újítása anyagi sikert is fog hozni a megnyitás első hónapjában.

Mezei Béla tudvalevőleg Ditrői Mórral szemben kapta meg a debreczeni színházat. A színügyi bizottsággal egyetértőleg a városi tanács Mezei Bélának ítélte oda legnagyobb kulturintézetünket. És hogy ezt tette, jól cselekedte, mert Mezei nem habozott, mint Ditrői Mór, hanem egyenesen tartott célja felé és meggyőzött mindenkit arról, hogy sem többet, sem kevesebbet nem ígér, mint amit teljesíteni tud és akar. Eszünk ágában sincs ezzel Dirtói Mórt kisebbiteni, annyi azonban bizonyos, hogy Mezei világosabb programot adott és nem változtatta meg a tárgyalások folyamán nézeteit és terveit.

Az új igazgató bemutatta társulatának névsorát, amelyben művészi erővel szép számban találkozunk. Szerencsés gondolata volt szerződ-tetni Borbély Lilit, a kiváló művésznőt, akinek játéka, tánca, megjelenése, diskret jelenetei nagyon tetszenek a mi közönségünknek. Örülünk

a *Kassay Károly* szerződtetésének, aki egyike a vidéki színészek leghetesebb művészeinek, mert alakítása, a darab lelkét hűen kifejező játéka sohasem hagy fenn kívánni valót. Lesz alkalmunk gyönyörködni a Halasi Mariska, valamint Kromos és Lajtai művészetében. Az újonnan szerződtetett tagokról és alkalommal még nem szólhatunk, de hisszük, hogy Mezei nem sajnált sem fáradságot, sem anyagi eszközt a legjobb erők szerződtetésére.

Mint minden színházigazgatónak ugy, Mezeinek is lesznek derült és borús napjai a színházi életben. Dicséret és gáncs fogják érni vegyesen, mert mindenkinek nem tehet kedvére és inyére. Lesznek Zoilusok, akik minden kévét megszeretnek bontogatni. Ha azonban elég lelki ereje lesz a felmerülhető igazságtalan kritikákat eltűrni, ha a dicséret ujjab buzgalomra serkenti, ha figyelembe veszi a színházlátogató közönség jogos igényeit és kívánalmait, ha azon az egyenes uton halad művészetével és nagy tudásával, amelyet pályázatában szerényen és mégis férfiasan kijelölt, bizonyára megtalálja a színházlátogató közönség anyagi pártfogásában és elismerésében fáradságának, művészi ambíciójának jutalmát.

Bizalommal üdvözöljük Mezeit vállalkozásának kezdetén és szeretettel fogjuk őt támogatni minden törekvésében, mellyel a debreceni színészet régi dicsőségét célozza visszahozni. A debreceni színház deszkáiról a művészelkek egész serege adott fényt, hirt és dicsőséget a magyar színészetnek és amennyire ismerjük a Mezei multját, nemes törekvését, egyenes karakterét, áldozatkészségét és a művészetért rajongó lelkét, nem kételkedünk, hogy a debreceni színház igazgatásához fűzött reményeinkben nem fogunk csalatkozni.

Gisza István gróf diszpolgársága.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűlése *Tisza István gróf* miniszterelnököt nagy szótöbbséggel diszpolgárává választotta. Ezen határozatot *Bacsó Dezső dr.* bizottsági tag és társai megfelebbezték. A belügyminiszter erre vonatkozó leirata augusztus 27-én érkezett le a város közönségéhez, mely elutasítja a felebbezést a következőkben:

„M. kir. Belügyminiszter.

Debreczen sz. kir. város Közönségének!
Szám 129,868—1913. III. a.

Az 1913. évi június hó 10-én s folytatólag tartott közgyűlésében 215. bkgy. szám alatt hozott határozatában a város közönsége kimondotta, hogy kinevezetése alkalmából gróf *Tisza István* miniszterelnököt és a kormányt bizalom-

mal üdvözli, egyttal gróf *Tisza István* miniszterelnököt a város diszpolgárává megválasztja.

Ezen határozat ellen *Bacsó Dezső dr.* és társai debreczeni lakosok felebbezéssel éltek.

Az ezen felebbezés folytán felterjesztett iratokat a város közönségének azzal a kijelentéssel küldöm vissza, hogy a felebbezést figyelembevehetőnek nem találtam.

Ugyanis a törvényhatóságoknak országos ügyekre vonatkozó és az 1886. évi XXI. t.-c. 2. §. c) pontján alapuló megnyilatkozásai és ezeket tartalmazó határozatai, amennyiben azok a törvényben megszabott alakiságok megtartásával hozottak, — amit pedig a jelen esetben a felebbezés sem von kétségbe, — és a tárgyilagosság korlátait át nem lépik, a közhatalosági egyéb intézkedésektől eltérő bizalmi és érzelmi jellegűknél fogva, felsőbb hatósági beavatkozás tárgyává nem tehetőek.

Ha a kormány a törvényhatóságoknak az alaki és anyagi jogszabályok megtartása mellett, legsajátbb autonom jogkörében hozott bizalmi és érzelmi jellegű határozatait megsemmisítené, avagy megváltoztatná, akkor ezen következményeiben messze kiható beavatkozás a törvényhatóság autonómiájával szemben komoly veszélyt rejtene magában.

Budapest, 1913 augusztus hó 15-én.

Samassa,
min. tanácsos.

Utcsöprő-automobil.

Azoknak a gépeknek a száma, amelyek a nagyvárosokban a köztisztaság szolgálatában járnak utcáról-utcára, ismét megsaporodott eggyel. Feltalálták az utcsöprőgépet. Nem arról a gépről van itt szó, amelyet bizonyára már mindenki látott Budapesten s amely legjellegzetesebbé tesz a vízszintes tengely körűt forgó, ferdén elrendezett gummiszalagokkal vagy növényi sörtékkel borított henger. Nem, az alábbiakban oly készülékről van szó, amely ez említett utatisztítógépeknél jobb. A régi utatisztítógépek csak részben oldották meg feladatukat. A bőséges mosóvízzel megglazított utcai port, szennyet, ugyan elmozdították helyéről, az utca burkolatáról azonban ferde gummiszalaggal átvont hengerük csupán arra volt képes, hogy a nedves tisztátalanságot fokozatosan az oldalakra sodorja, lehetőleg az uttest két szélére. A járda mellé sodródott szennyet söprös munkások viszik tovább a csatornáknak nyílásai felé, avagy nyeles kosaraikba kotorva, felhányják a szemetes kocsiira. A régi gépeknél tehát, melyek az uttesten levő szenny megglazították s oldalra továbbították, nem

lehetett nélkülözni az emberi munkát. Az új gépnél, amint az alábbiakból látni fogjuk, más-ként áll a dolog. Az új utacaseprógép angol találmány s nemcsak az emberi kéz erejét teszi nélkülözhetővé működésénél, hanem arra sem szorul, hogy állatok: lovak vontassák előre, amennyiben motorerő hajtja. A készülék jelenlegi alakjában automobilhoz hasonló jármű. Egyelőre csupán egyféle méretben van megépítve s 20—30 lóerős motorral dolgozik. A motor éppugy, mint a közönséges járműveknél a hátsó tengelyre erősített kerekeket hajtja több áttétel közvetítésével. Az utóbbi tengelylél kapcsolatban áll a tisztító henger olyanfor-mán, hogy azt tetszésünk szerint bármely pillanatan forgásba hozhatjuk, avagy működését megszüntethetjük. A tisztító henger átmérője aránylag kicsiny. Rajta piassavasöprök vannak elhelyezve, meglehetősen sűrűn, úgy hogy a 20 drb. sópróval felszelt henger hengerkefe benyomását teszi a szemlélore. A hengerkefe átmérője 1.3 méter, hossza 1.5 méter. A söprök úgy vannak elhelyezve a hengeren, hogy azokat utána lehet állítani. Ez igen célszerű, amennyiben így az előálló kopás következtében nem szükséges a henger söprőit folytonosan újakkal pótolni, hanem azok csaknem utolsó sörtéjükig kihasználhatók. Mindeddig meglehetősen keveset tér el az új utaciszítógép az eddig használt szerkezetétől. A lényeges különbség a kettő között abban rejlik, hogy az új találmány gépe szennyét nemcsak meglazítja, hanem fel is veszi. Nem nyomja oldalra a szennyet, hanem sörtéi közé fogadja, felmeli forgása közben a henger s egy, a jármű hátsó részén elhelyezett tartályba szórja. A feltaláló a sóprós hengert vaspléh burkolattal vette körül. A burkolat csupán két helyen van nyitva, alul, ahol a söprök felragadják a szennyet az utcáról s hátul, ahol egy alkalmazott élbe ütközés után a tartályba szórják. A gyűjtő ládán hátul ajtó van, amelyen át el lehet távolítani az összegyűlemlett port, szennyet stb. Ez a tartály 1.4 köbméter befogadóképességű s igen jól zár. A készüléket nemrégén próbálták ki Londonban s úgy nedves porra, mint száraz tisztátalanságokra nézve igen kedvező eredményeket érték el vele. El kell ismernünk, hogy ez az új készülék sokkal praktikusabb a réginél, amely csak részben tette nélkülözhetővé az utcasöprőket. Az új találmány elterjedése esetében az utca e derék szorgalmas munkásai lassan-lassan el fognak tűnni a nagyvárosokból. Ki fognak szorulni a kövezetről, az aszfaltról, mint ahogyan kiszorultak az egykori öntöző emberek, kik kézi kannája helyét adott az öntözőgépeknek. Szemmel látható, hogy újabban az utcán is egyre jobban hódít a gép. Nem szólunk most az egyre jobban

szaporodó, közlekedésre szolgáló gép járművekről, csak azokról, melyek az utca mesteremberei-nek, az öntözőknek, a kövezőknek, aszfaltozók-nak, utcasöpörőknek szájából igyekeznek ki-huzni a kenyeret. Amint lassan elterjedt az öntözőgép, a kövezőgép, az aszfaltozógép, úgy nem kételkedünk benne, el fog terjedni az utca-söpörgép is s az utca ismét veszít egy darabot romantikájából.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

51,765—913. IV. sz.

Körendelet.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1913. évi 51.765. számú rendelete a hordójelző hivatalok berendezése és szolgálata, valamint a hordók jelzése és a jelzésért fizetendő díjak tárgyában kiadott 1908. évi 107.230 számú rendelet kiegészítése tárgyában.

Hivatali elődömnök a hordójelző hivatalok berendezése és szolgálata, valamint a hordók jelzése és a jelzésért fizetendő díjak tárgyában 1909. évi január hó 7-én 107.230. szám alatt kiadott rendeletét Horvát-Szlavonországokat illetőleg Horvát-Szlavon- és Dalmátországot bányáival egy-értőleg a következő határozmányokkal egészitem ki.

Jelzési eljárás alá vehetők 300 liternél nagyobb sör szállító hordók a literszámrá vonatkozó minden egyéb korlátozás nélkül.

A jelzés alkalmával az ily hordóknál a valódi ürtartalomnak a reá égetett ürtalomtól való legnagyobb megengedett eltérése 1 liter. Ha valamely 300 liternél nagyobb hordó valódi ürtartalma a reájelzett ürtalomtól többel tér el, mint a reáégetett ürtalomtól 2 százaléka, akkor az az 1907. évi V. t. c. 33. §-ában megállapított büntetés terhe alatt a közforgalomtól kivonandók, illetve használatbavétel előtt új jelzessel látandók el.

300 liternél nagyobb sörszállító hordók jelzéséért ugyanazon a jelzési díjak fizetendők, mint az ugyanolyan nagyságu közönséges hordók jelzéséért.

Hivatali elődöm fentidézett rendeletének egyéb határozmányai érintetlenül maradnak. Jelen ren-deletem kihirdetésének napján lép életbe.

Budapest, 1913 július hó 21-én.

A miniszter helyett:
Lers sk.,
államtitkár.

HIRROVAG.

— **Somogyi Pál halála.** Egymásután temetjük el legjobbainkat. Folyó hónap 22-ikén is egy erős oszlopa dőlt le a református egyház-

nak, egy hű munkása a közügyeknek *Somogyi Pál* nyug. tanítóképző-intézeti tanár, a debreczeni református egyház ékeztollu főjegyzőjének személyében. Nagy tudásával, páratlan ügybuzgalmával, egyháza ügyei iránt érzett szeretetével fáradozott egyházának dicsőségén. Mint a debreczeni református egyház főjegyzője, nagy munkásságot fejtett ki és különösen hogy nyugalomba vonult a katedréről, minden idejét egyháza ügyeinek szentelte. Boldogságos családi otthonának élt üres óráiban, olvasgatva és képezve magát folytonosan. Minden jó, nemes és szép érdekelt, ezek adtak irányt egész életének. Jóságos lelke, becsületes gondolkodása, tiszta jellege, nyílt, derült kedélye sok barátot szereztek neki, akik megbecsülték őt életének minden percében, méltányolták munkás törekvését és mellette állottak közhasznu eszméinek megtestesítésében. Mint a törvényhatósági közgyűlés bizottsági tagja, nagy buzgalommal vett részt a városi ügyek intézése körül és a bizottságokban érdemes munkát fejtett ki. Lapunk illusztris munkatársát gyászolja a megboldogultban, ki több közkérdésről, különösen pedig a temetőrendezésről több cikket írt „A Város” hasábjain. *Somogyi Pál* régen betegeskedett és bár hatalmas szervezete küzdött a kórral, a nagy szenvedés megörölte erejét és elment munkás élete után pihenni az örökkévalóságba. Temetése óriási közönség részvétele mellett ment végbe. Áldás emlékére. Nyugodjék békében!

— **Haldózás.** Mely részvétellel vettük a gázshírt *Orosz István* nyug. tanítóképzőintézeti igazgató, a kiváló pedagógus f. hónap 21-én elhunyt. Temetése nagy részvétellel ment végbe és a sárnál Nagy József igazgató meleg szavakban bucsuztatta el. Béke vele!

— **Kinevezés.** Ő Felsőge *Samassa Adolf* dr. miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott miniszteri osztálytanácsost, miniszteri tanácsossá nevezte ki. *Samassa Adolf* dr. a városi ügyeket vezeti és már több alkalommal beigazolta városunk iránt érzett megalommalos érdeklődését.

— **Jóváhagyás.** A belügyminiszter a törvényhatósági bizottsági közgyűlés ama határozatát, mellyel a közhasznu munkáskerteknek évi segélyt szavazott meg, jóváhagyta.

— **Uteai rendetlenségek.** Felkérjük rendőrségünk figyelmét a következőkre: Az utcai gyermekek a gyalogjáró mellé ültetett gyöngébb fákat rázzák, minek következtében a fejletlen akáccsometék elpusztulnak. Igaz, hogy első sorban az iskolának volna kötelessége a gyermekeket a fák hasznos voltáról kioktatni, ha azonban a rendőrszemek is vigyáznak, lehet a bajon segíteni. Ugyancsak gyakran láthatni, hogy a kerékpárosok, főleg az esős időben, a

gyalogjárón veszélyeztetik a járókelők testi épségét, anélkül, hogy bárki is figyelmeztetné őket a tilalomra. Gyakori a házfalak befirkálása és éles eszközökkel rongálása, amit szintén ellenőrizni kellene. (Beküldött. Szerk.)

A mentő egyletből. A debreczeni mentőegyesület, mely fennállása óta igen eredményes munkát végez az embermentés körül, folyamodott a városhoz, hogy évi segélyét emelje fel, hogy a személyzet díjazását teljesítse. Nem kételkedünk, hogy a közgyűlés teljesíteni fogja ezen emberbaráti intézmény kérését.

Keckemét polgármestere. Keckemét aug. hó 28-án tartott közgyűlése az elhunyt Kada Elek helyét betöltötte, Sándor István főjegyzőt választván meg 121 szavazattal a Baghy László h. polgármester 99 szavazatával szemben. Száz tagu küldöttség hívta meg az új polgármestert a közgyűlés termébe, hol az esküt letette, programjában a munkát jelölve meg működése irányá gyanánt. Sándor István modern ember, kitiűnő közigazgatási erő, kinek működése elé nagy reményekkel néz a szépen fejlődő Keckemét közönsége.

A városi hajduk kérelme. A városi hajduk javadalmának emelése érdekében kérvényt nyújtottak be a városi Tanácshoz. Hihető, hogy a közgyűlés méltányolni fogja kérésüket és tekintettel a folyton emelkedő drágaságra, valamelyes pótlékban részesíti őket.

Detektív állások. Kovács József polgármester nyolc detektív állásra pályázatot hirdetett. A közbiztonság érdekében örömmel adunk hírt ezen állások szervezéséről.

Sőradóptólék Szegeden. Szegeden a borfogyasztás csökken, ellenben emelkedik a sörfogyasztás. Emiatt be akarja a város hozni a sör megadóztatását, hektóliterenként 5–6 koronával.

Körözesek.

17,446—1913. szám. A Bukarestben 1886 évi március hó 22-én Szlafkai Ferdinánd és Végh Terézia szülöktől született Szlafkai József nyomozandó s feltalálás esetén lakcime Nagyvárad város tanácsa kórházi és illetőségi ügyosztályával közlendő.

Nagyvárad, 1913 jul. 14. *Tanácsnok.*

401.375—1912. sz. A IV. ü. o. A Jenő (Fejér m.) községben 1866. évben született, általalnd lakással nem bír Bakos Farkas András róm. kath. vallású bérkocsis segéd neje: Nituász Anna illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni, s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetősé

viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a főlveit jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.
Budapest, 1913 július 24-én.

A székesfőváros tanácsa.

336.480—1913. sz. IV. ü. o. A Skole (Galicia) községben 1885. évben született, állandó lakással nem bíró Braunstein Ábrahámé szül. Wolkentricher Klára (szülei Ármin és Schlitner Klára) napszámos illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a főlveit jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913 július 15-én.

A Székesfőváros tanácsa.

17.763—1913. szám. Illetőségek kipuhatólása, s e célból leendő kihallgatás végett Ulanovszky Márton 21 éves, kocsis, született Brzeszowban r. k. vallású Ulanovszky Ferenc és Zsófi szülők-től, valamint Nyemec (Niemec) János 32 éves, gyári munkás, született Brzeszowban, Simon és Nyemec Luczián szülők-től nyomozandók s lakcímök Nagyvárad város tanácsának kórházi illetőségi ügyosztályával közlendők.

Nagyvárad, 1913 jul. 19.

Tanácsnok.

336.108—1913. szám. IV. A Balassagyarmat községben 1840. évben született, állandó lakással nem bíró özv. Eckstein Jánosné sz. Lévy Katalin napszámos illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy nevezettet nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a főlveit jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913 augusztus hó 1.

A Székesfőváros tanácsa.

A 354.633—1913. IV. A Vál (Fejér m.) községben 1858. évben született, állandó lakással nem bíró Csinsca József napszámos neje; Bagi Teréz cseléd illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a főlveit jegyzőkönyvet pedig hozzánk

megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913. év augusztus 4-én.

A székesfőváros tanácsa.

365.930—1913. IV. szám. A Pécel községben 1885. évben született, állandó lakással nem bíró Konc Mária (szülei: Lajos és Horváth Borbála) cseléd illetőségének megállapítása vált szükségessé. Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettet nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a főlveit jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913 aug. 8.

A székesfőváros tanácsa.

14.880—1913.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város a Bathyányi-utca kétoldalán 1755 négyszög méter aszfalt gyalogjáró munkálataira zárt ajánlati versenyt hirdet.

Az ajánlatok szabályszerűen kiállítva s pecséttel lezárt borítékban elhelyezve adandók be a város polgármesteri hivatalához 1913. évi szeptember hó 16-án délelőtt 9 óráig

A boríték címzése: „Ajánlat a Bathyányi utcai gyalogjáró aszfalt munkájára“.

Az ajánlat benyújtása előtt az ajánlati összeg 5%-a bányapénzül a városi házipénztárba leteendő s az erről szóló letétjegy az ajánlathoz csatolandó.

Elkésve, vagy távirati uton beadott ajánlat figyelembe nem vétetik.

Az ajánlatok 1913. évi szeptember hó 16-án délelőtt 10 órakor fognak a város kistanácstermében nyilvánosan felbontatni.

A költségvetés és vállalati feltételek a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthetők s az ajánlati lap és költségvetés megszerzhetők.

Ajánlattevők tartoznak kijelenteni, hogy a helyi viszonyokat és a feltételeket ismerik s azokat magukra kötelezőknek elismerik.

Ismeretlen ajánlkozók kötelesek szállítási, kiviteli képességeket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A városi Tanács fenntartja magának a jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül, az ajánlati árak tekintetbe vétele nélkül, szabadon választhasson, vagy azok mellőzésével a munkát más uton biztosíthassa.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1913. évi augusztus hó 22-én tartott üléséből.

A városi tanács.

Árlejtési hirdetmény.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium és Debreczen szab. kir. város által Debreczenben a Nagyerdőben felépítendő m. kir. tud. egyetemi klinikák épületeinek és az ezekhez tartozó gazdasági épületrészeknek, nevezetesen:

1. Felvételi épület és gazdasági hivatal.
2. Belgyógyászati klinika.
3. Sebészeti klinika.
4. Szem-, gége-, orr- és fülklinika.
5. Elme- és bőrkórtani klinika.
6. Bőr és bújakórtani klinika.
7. Gyermekek klinika.
8. Gyermekek fertőző betegek 4 pavillonja.
9. Felnőtt fertőző betegek 2 pavillonja.
10. Főző és mosókonyha.
11. Kázanház.
12. Ravatalozó és
13. Szolgalmesélyzeti lakóházaknak építési munkáiól.

Nyilvános árlejtés útján vállalatba adtnak:

- Föld-, kőműves és elhelyező munka,
 Vasfűnka,
 Vasbeton-vasbetonöntvény és műkö munka,
 Rabitz és Monier munka,
 Kőfaragó munka,
 Ácsmunka,
 Tetőfedő munka,
 Bádogos munka,
 Általános asztalos, lakatos és mázólo munka.

- Különleges lakatos és mázólo munka,
 Úveges munka,
 Padlóburkoló munka,
 Hézagmentes asbest padló munka,
 Lyoleum padló munka,
 Fapadlózatú munka,
 Fayence falburkolati munka,
 Falszigetelő lemezek és aszfalt munka,
 Szobafestő és faolajmázoló munka,
 Felvonó (lift) munka és
 Parafakő szigetelő munka.

Az általános árlejtési feltételek a következők:

1. Az árlejtésben résztvehet mindazon szakértő hazai iparos és vállalkozó, ki megfelelő képiséssel és üzletének gyakorlására hatóságig engedéllyel bír.

2. Ajánlat az összes munkákra, egyes munkacsoportokra, vagy pedig munkanemenként külön-külön is, azonban mindenestre az összes épületekre kiírt ugyanazon munkákra együtt tehető.

3. A munkákra vonatkozó előmértetes költségvetések és ajánlati minták vállalkozók rendelkezésére bocsáttatnak, kik kötelesek azokba egységárait beiktatni, a végösszegeket pedig úgy számjegyekkel, mint betűkkel kiírni. — Csakis azon ajánlatok fognak figyelembe vétetni, melyek a kiszolgáltatót eredeti költségvetés és ajánlati nyomtatványok felhasználásával tételtek.

4. Az ajánlatok egy koronás, a mellékletek ivenkint 30 filléres bélyeggel ellátva, lezárta és lepecsételt borítékban „Ajánlat a debreczeni tud. egyetemi klinikák építő munkáira” felirattal legkésőbb folyó évi szeptember hó 16-án déli 12 óráig a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium segédhivatalának igazgatóságánál (V. Hold-utca 16. sz.) nyújtandók be.

Az ajánlatok folyó év szeptember hó 17-én délelőtt 11 órakor a miniszterium XI-ik ügyosztályában fognak nyilvánosan felbontatni.

5. Később érkezett, távirati úton küldött vagy utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

6. Tartozék ajánlattevő vállalkozó az általános feltételek 2. pontja szerint az ajánlati végösszeg 5%-ának megfelelő bántépénz, az ott körülírt módzatok és kikötések mellett, a debreceni m. kir. adóhivatalba, vagy a budapesti IX. ker. m. kir. állampénztárba az ajánlat benyújtása előtt letenni és az erről szóló nyugtát az ajánlathoz csatolni. Készpénz, vagy értékpapiros az ajánlathoz bántépénzül nem csatolható.

7. Építető fenntartja magának azon jogot, hogy az ajánlattevő vállalkozók közül a jutányosság szem előtt tartása mellett a munka végrehajtásával azt a vállalkozót bízta meg, aki annak szakkerü és minden tekintetben kifogástalan teljesítésére már eleve is legtöbb biztositékot nyújtja, vagy hogy a benyújtott ajánlatoktól el is tekinthesen.

8. Az egyes munkákra vonatkozó általános különleges feltételek, valamint a tervek naponta 9—12 órák között Korb Flóris művezető építész irodájában (Budapest, VIII., Baross-utca 74. szám) megtekinthetők, ugyanott, valamint Debreczen szab. kir. város mérnöki hivatalában fognak az ajánlati minták, költségvetési példányok és rajzok munkanemenként a művezető építész önköltségének megtérítése mellett, a jelentkező vállalkozóknak, az általános és részletes feltételek előzetes aláírása után, kiadatni.

Budapest, 1913. évi augusztus hó 4.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertel,